

2018-09-24

Dnr Komm2018/00868/S 1985:A

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Promemorian En sexårig utbildning för läkarexamen (dnr U2018/02704/UH)

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) har i uppdrag att belysa medicinsk-etiska frågor ur ett övergripande samhällsperspektiv. Rådet har på eget initiativ beslutat lämna synpunkter på ovanstående promemoria som regeringen skickat på remiss.

Smers synpunkter

Smer har i ett tidigare remissvar (Bastjänstgöring för läkare, Ds 2017:56) påpekat behovet av en förstärkning av etikämnet under hela utbildningsgången för läkare – från grundutbildning, bastjänstgöring till specialisttjänstgöring. En viktig bakgrund är medicinsk-tekniska utvecklingen, som innebär allt större möjligheter men därmed också allt fler val, något som ställer allt högre krav på vårdpersonal inom många verksamheter att kunna identifiera och hantera etiska problem och konflikter. Till de etiska frågorna hör prioriteringar, som får en alltmer framträdande plats i vården. Vårdprofessionerna behöver också anpassa sig till värdeförskjutningar hos medborgarna, till exempel den förskjutning mot ökat självbestämmande och delaktighet som uttrycks bland annat genom patentlagen från 2015.

Smer välkomnar de förslag gällande förstärkta utbildningsmål för etik i grundutbildningen i som lämnades Läkarutbildningsutredningen (SOU 2013:15). De förslag som lämnas i förevarande promemoria innehåller några små men viktiga justeringar jämfört med utredningsförslaget. Smer anser att det är viktigt att blivande läkare inte endast får lära sig om etiska principer på ett teoretiskt plan utan också om deras tillämpning i vården. Det är också, nödvändigt att de får kunskap om prioriteringar med utgångspunkt i hälso- och sjukvårdslagens prioriteringsplattform (3 kap 1 § samt 4 kap 1 § HSL).

Med tanke den viktiga roll som beprövad erfarenhet alltså spelar i vårdens praxis anser Smer att det andra målet under rubriken *Värderingar och förhållningssätt* bör lyda:

– visa förmåga till ett hälsofrämjande förhållningssätt med helhetssyn på patienten utifrån ett synsätt som bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet och med särskilt beaktande av etiska principer och de mänskliga rättigheterna

Lämpligt formulerade utbildningsmål är viktiga, men leder inte särskilt långt utan en utbildning av hög kvalitet. En grundtanke i såväl SOU 2013:15 som Ds 2017:56 är att läkares utbildningsgång ska bygga på progression, dvs. att kunskaper och kliniska färdigheter kontinuerligt breddas och fördjupas. Utan en tillräckligt god etikutbildning på grundnivå riskerar de kunskaper läkarstudenterna får med sig att vara för ytliga för att de ska kunna tillämpa dem på de problem de möter i vårdarbetet i enlighet med lärandemålen för bas- och specialisttjänstgöring.

En kartläggning som genomförts med bistånd från Riksdagens utredningstjänst (se bilaga) visar att det finns stora variationer när det gäller hur många undervisningstimmar i etik som läkarstudenter får under sin utbildning (antalet timmar varierar mellan 16 och 100). Kartläggningen visar också att det finns skillnader när det gäller vilken kompetens den som ger utbildningen har; ofta, men inte alltid, har den som undervisar utbildning inom etik/praktisk filosofi.

De stora variationerna när det gäller omfattning och kompetens i den etikutbildning som ges pekar enligt Smer på behovet av att Universitetskanslersämbetet följer upp hur den etikutbildning som ges på landets läkarutbildningar svarar mot de nya examensmålen vad gäller utformning, innehåll och examination.

Remissvaret beslutades vid ordinarie sammanträde den 17 september 2018.

I beslutet har deltagit

Kjell Asplund, ordförande, Finn Bengtsson, Sven-Olov Edvinsson, Åsa Gyberg-Karlsson, Chatrine Pålsson Ahlgren, Anna-Lena Sörenson och Barbro Westerholm, samtliga ledamöter i rådet. I beredningen av ärendet deltog

även Emil Bergschöld, Göran Hermerén, Ann Johansson, Olle Olsson, Bengt Rönngren, Mikael Sandlund, Anna Singer, Marie Stéen och Elisabet Wennlund, samtliga sakkunniga i rådet. Michael Lövtrup, utredningssekreterare, har varit föredragande.

För rådet,

Kjell Asplund

Ordförande

Statens medicinskt-etiska råd